

Minder EU-geld voor landbouwbeleid én groene ambities

De Europese regeringsleiders sloten op 21 juli een deal over het budget van de Europese Unie voor 2021-2027. Dat betekent ongeveer 10% minder geld voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Het Europees Parlement en de parlementen van de 27 EU-lidstaten moeten nog instemmen met de deal maar de kans dat er nog veel aan de deal verandert is klein. Onder leiding van de Frans-Duitse as ligt de kern vast. Tegen midden oktober moeten de onderhandelingen helemaal afgerond zijn, wil men in januari 2021 kunnen starten met de nieuwe begroting. Het nieuwe GLB start naar verwachting in 2023.

Gevolgen EU-budgetdeal voor het GLB

Een overzicht van de voorlopige cijfers (uitgedrukt in euro's van 2018, op basis van 27 lidstaten, dus zonder Verenigd Koninkrijk), exclusief het coronaherstelfonds:

	Periode 2014-2020	Periode 2021-2027	Vershil (%)
Totale EU-begroting (€)	€ 960 miljard	€ 1.074 miljard	Niet goed te vergelijken
Totale EU-begroting (% BNP)	1,00%	1,09%	
GLB-budget	€ 371 miljard	€ 336 miljard	-9,4%
GLB pijler 1	€ 283 miljard	€ 259 miljard	-8,5%
GLB pijler 1 betalingsrechten		€ 240 miljard	
GLB pijler 1 (marktbeleid)		€ 19 miljard	
GLB pijler 2 (plattelandsbeleid)	€ 88 miljard	€ 78 miljard	-11,4%
Aandeel GLB-budget in totale EU-begroting	38%	31%	

In de publicaties over de deal staan verschillende cijfers. Er kan namelijk ook worden gerekend met nominale euro's, dus zonder rekening te houden met (toekomstige) inflatie. Ook wordt er soms vergeleken met alleen 2020 in plaats van 2014-2020, waardoor de krimp lijkt mee te vallen. Maar het belangrijkste is dat het GLB-budget met ongeveer 9% gekort wordt, als rekening wordt gehouden met toekomstige inflatie. Achteraf is pas exact bekend hoe groot de korting was. Op basis van wat er nu ligt, maakt het GLB in de periode 2021-2027 nog 31% uit van de totale EU-begroting.

Wat meespeelt is dat het verschil tussen de gemiddelde ha-premie per EU-lidstaat kleiner wordt. In 2027 moet de minimumpremie per hectare € 215 zijn. Lidstaten als Estland, Letland en Litouwen zitten nu nog onder de € 200. Daar moeten lidstaten met de hoogste ha-premies, waaronder Nederland, aan meebetalen.

Er komt een blijvende crisisreserve voor marktmaatregelen. Dat betekent dat in 2021 eenmalig € 400 miljoen opzij gezet wordt. Dat geld wordt niet jaarlijks alsnog uitgekeerd als er geen gebruik van gemaakt wordt. Dat is nu nog wel het geval. Het crisisfonds kan de komende jaren verder opgehoogd worden.

De Europese Commissie ziet het GLB als belangrijk instrument voor de uitvoering van groene voorstellen ("Green Deal"). Daarom waren er in het budgetvoorstel potjes van in totaal € 24 miljard toegevoegd aan de GLB-begroting. Daarvan resteert na de deal van 21 juli nog € 7,5 miljard voor het plattelandsbeleid. Daarvan is voor Nederland volgens eerste schattingen zo'n € 49 miljoen begroot die dan in de periode 2021-2023 een bestemming moet krijgen.

Zoals al aangegeven, moet het Europees Parlement nog instemmen met het pakket wat er nu ligt. Het Parlement wilde oorspronkelijk een begroting van € 1.324 miljard (1,3% van het BNP), dus aanzienlijk meer dan het bereikte compromis van € 1.074 miljard. Bovendien moeten de parlementen van de 27 lidstaten instemmen met het pakket. Tegen midden oktober zal er een definitief akkoord moeten zijn, wil men in januari 2021 kunnen starten met de nieuwe begroting.

Brexit-fonds

Nieuw in de EU-begroting is het "*Special Brexit Adjustment Reserve*" met € 5 miljard. Dit zou beschikbaar moeten komen voor lidstaten die in het bijzonder door de Brexit getroffen worden. Aangenomen mag dus worden dat Nederland hier ook gebruik van kan maken. Verdere details zijn nog onduidelijk. Dit hangt uiteraard samen met het verloop van de Brexit. Op dit moment is er weinig hoop op een akkoord tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. Dat betekent: vanaf 1 januari 2021 grenscontroles en douaneheffingen aan de grens met het VK.

Coronaherstelfonds ("Next Generation EU")

Hoewel het coronavirus nog lang niet onder controle is en zelfs hier en daar weer aanwakkert, kwamen de Europese leiders op 21 juli overeen om van 2021-2023 een pot geld van € 750 miljard in te zetten voor economisch herstel, waarvan € 390 miljard in de vorm van subsidies en de rest in de vorm van leningen. De Europese Commissie gaat deze € 750 miljard lenen op de kapitaalmarkt en dat is nog niet eerder gebeurd. Nederland heeft waarschijnlijk recht op € 5-6 miljard, zonder verplichte cofinanciering. Hiervoor moet een 'nationaal herstelplan' ingediend worden in Brussel. Uit het fonds komt op Europees niveau ook € 7,5 miljard beschikbaar voor plattelandsbeleid voor economisch herstel na corona. Hierdoor zou krimp van het pijler 2 budget 3,4% worden in plaats van 11,4%, waarbij moet worden aangetekend dat het coronafonds eenmalig is.

Op basis van een verdeelsleutel die DG AGRI hanteert zou Nederland ongeveer € 49 miljoen extra kunnen krijgen voor pijler 2. Het geld moet uiterlijk eind 2026 besteed zijn. Hoeveel geld er werkelijk nodig is, zal nog blijken. Er klinken al ernstige waarschuwingen voor een tweede virusgolf. De vraag is dan ook hoe lang overheden de geldkraan open houden waarmee vele bedrijven op dit moment op de been gehouden worden. Er zit een vertraging in de negatieve economische impact en aan het eind van 2020 zal het effect zich veel duidelijker laten zien.

Europese belastingen

Nieuw is ook dat de Europese Commissie zelf geld gaat innen uit een belasting op niet-recyclebaar plastics. Deze belasting zou vanaf 1 januari 2021 nationaal geïnd moeten worden en dan afgedragen aan Brussel. Dit zou moeten helpen bij het afbetalen van de schulden die worden gemaakt voor het coronaherstelfonds. Andere mogelijke heffingen: een CO₂-heffing op buiten de EU geproduceerde vieze producten. Bedoeld om concurrentienadelen voor Europese producenten weg te nemen als de EU klimaatneutraal wordt. Dit ligt uiterst gevoelig, omdat zo'n heffing nog niet voldoet aan de regels van de WTO. Een andere heffing zou kunnen komen op financiële transacties.

Gevolgen voor het Nederlandse GLB-budget

Volgens de verdeelsleutel van DG AGRI gaat Nederland in 2021-2027 € 4,8 miljard ontvangen voor pijler 1. Dit is gemiddeld € 686 miljoen per jaar. In de voorstellen ligt het bedrag de eerste jaren nog wat hoger en richting 2027 wat lager.

Ter vergelijking: in 2020 krijgt Nederland nog € 732 miljoen voor pijler 1. Er wordt 10% overgeheveld naar pijler 2 (voor Deltaplan Agrarisch Water DAW, agrarisch natuurbeheer, landschapselementen en de brede weersverzekering) en daarnaast gaat 2% naar een top-up voor jongere boeren. In 2019 resteerde een gemiddelde hectarepremie € 376,61, inclusief 30% voor vergroening.

In het nieuwe GLB mag een lidstaat straks ook geld overhevelen naar pijler 2. Van de regeringsleiders mag maximaal 25% van het pijler 1 budget worden overgeheveld naar pijler 2. Dit kan zelfs 15% extra worden als het geld richting agromilieumaatregelen gaat. Ook mag 2% extra overgeheveld worden als het gebruikt wordt voor jonge boeren. Het Europees Parlement vindt echter dat de overheveling niet meer kan zijn dan 15%. Daarnaast gaat straks mogelijk weer 2% naar jonge boeren en er kan 3% ingezet worden voor sectorinitiatieven.

Aangezien pijler 1 met 6% krimpt en gezien de vele claims op GLB-geld kan de hectarepremie straks weer met tientjes per ha gaan dalen. Een deel van het overblijvende geld gaat deel uitmaken van de basisbetaling en een deel is voor de zogenaamde eco-regelingen. Hoe deze verdeling wordt en hoeveel flexibiliteit de lidstaat krijgt, is onderdeel van de lopende GLB-discussies in Brussel.

Nederland zou voor pijler 2 (plattelandsbeleid) € 472,2 miljoen ontvangen voor de periode 2021-2027. Daarnaast kan er € 48,9 miljoen vrijkomen uit het coronaherstelfonds, dat in 2021-2023 een bestemming

moet krijgen. Samen gaat het gemiddeld per jaar om ongeveer € 74 miljoen, waar provincies, waterschappen en LNV geld naast moeten liggen (co-financiering).

Ter vergelijking: in pijler 2 zit nu jaarlijks ongeveer € 175 miljoen euro, waarvan ongeveer de helft uit Brussel en de andere helft van provincies (Jonge boerensubsidies, innovatie, Leader), waterschappen (Deltaplan Agrarisch Water, DAW) en LNV (brede weersverzekering). Een belangrijk deel van het plattelandsgeld gaat nu naar agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB); in 2019 was dit € 71 miljoen.

Gevolgen voor de Nederlandse netto betalingspositie

Grosso modo betaalt Nederland nu jaarlijks € 5 miljard (€ 2,5 miljard als je douanerechten niet meerekent) aan de Europese Unie en het krijgt € 2 miljard terug, waarvan zo'n € 900 miljoen voor het GLB. Een handig overzicht staat hier: https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html

Het ministerie van Financiën communiceert een jaarlijkse afdracht door Nederland van € 8 miljard, maar dat is omdat het de douaneheffingen meerekent. De Europese Commissie gaat er van uit dat die toebehoren aan de EU. Daar valt iets voor te zeggen: als Nederland geen lid zou zijn van de Europese Unie, zou een deel van de import niet via Nederlandse havens lopen, maar bijvoorbeeld via Antwerpen en Hamburg.

Met de bereikte deal zal de Nederlandse netto bijdrage aan de EU iets groeien. De Nederlandse 'rebate' (korting) op de afdracht wordt groter (€ 1,921 miljard per jaar), maar het aandeel van de Nederlandse economie in de EU groeit door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk. Bovendien zal Nederland minder geld krijgen voor het GLB, regionaal beleid en onderzoek. Exacte cijfers zijn nog niet bekend.

Voor de duidelijkheid: de inzet van de Nederlandse regering in de onderhandelingen is om geld van landbouw- en regionaal beleid te verschuiven naar andere posten, zoals onderzoek. Andere lidstaten, zoals Frankrijk, hechten wel zwaar aan landbouwbeleid.

Inzet LTO

1. LTO zet zich samen met de Europese landbouworganisatie COPA-COGECA in voor behoud van het GLB-budget met een sterke eerste pijler. Betalingen moeten doelgericht zijn en landen op het erf van de boer/tuinder.
2. LTO wil een basispremie per hectare met "top-ups" volgens een menukaart. Aan de basispremie worden maatschappelijke eisen gesteld in lijn met wat nu geldt. De top-ups zijn vrijwillig en voor betalingen voor bovenwettelijke inspanningen die boeren en tuinders leveren aan natuur-, milieu-, klimaat- en dierenwelzijnsdoelen. Het aandeel in pijler 1 van deze "eco-regelingen" moet vooraf worden vastgesteld en als de regelingen niet volledig worden benut, dan moet het overgebleven geld naar hen gaan die wel aan eco-regelingen meedoen. Collectieven voor agrarisch natuurbeheer kunnen een rol krijgen in de uitvoering van eco-regelingen, maar ook in gebieden zonder collectief moeten boeren aan eco-regelingen mee kunnen doen.
3. LTO is tegen extra overheveling van middelen van de eerste naar de tweede pijler. LTO vindt dat eerst duidelijk moet zijn welke inzet t.a.v. duidelijke doelen, toegankelijkheid, eenvoud en cofinanciering Nederland kiest. Pijler 2 geld moet landen op het boeren erf.
4. LTO vindt dat het GLB boeren en tuinders moet helpen hun positie in de markt te versterken. Daarvoor bevat het nieuwe GLB de nodige instrumenten, zoals voor afzetbundeling (erkende producentenorganisaties), keteninitiatieven (interbranche-organisaties), innovatie en risico-afdekking (bijvoorbeeld de brede weersverzekering).

Planning

Nu er een Europees akkoord ligt, komt de GLB-discussie in een stroomversnelling. De verwachte planning is:

- Uiterlijk eind oktober 2020: Europees Parlement en de parlementen van de 27 lidstaten stemmen over de meerjarenbegroting
- Oktober 2020: EU landbouwrap bereikt op hoofdlijnen akkoord over het nieuwe GLB
- Oktober 2020: het Europees Parlement neemt een standpunt in over het nieuwe GLB
- Vanaf oktober: “triloog” tussen Raad, Parlement en Europese Commissie
- Begin 2021: akkoord over nieuw GLB
- In de loop van 2021: discussie over uitvoeringsverordeningen
- Voorjaar 2023: start nieuw GLB

Voor meer informatie: Klaas Johan Osinga, kjosinga@lto.nl